

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

שבת הגדול

(חלק בז)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת צו, שבת הגדול, דיי ניסן, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שבת הגדול

בתכלית הדיוק, מסתבר לומר, שקביעת זכרון הנס ליום בשבוע (בשינוי מן ה"דרך שנקבעו כל המועדים") – היא (לא רק⁸ מצד ענין צדדי⁹, אלא גם) משום שהנס דיום זה שייך (בפנימיות) לימי השבוע יותר מאשר לימי החודש.

[וע"ד המבואר¹⁰ בענין יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת, שאין תוקעין (במדינה) מפני גזירה דרבה¹¹ – שהטעם הפנימי לזה ש"אין תוקעין" הוא (לא רק מפני הגזירה דרבה בלבד – שהיא ענין צדדי – אלא) מפני שביו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת, מצד עצם ענינו, אין צורך (כל כך) בתקיעת שופר].

ב. ביאור שייכות הנס דשבת הגדול לקביעות ימי השבוע תלוי, כמובן, בטעם (הפנימי) לכך ש"כל המועדים" נקבעים לפי ימי החודש דוקא.

45 החילוק בין ימי השבוע לימי החודש: ימי השבוע – שבעת ימי

א. ידועה השאלה: בנוגע לשבת הגדול (שנקבע לזכר הנס שאירע קודם יציאת מצרים – בעשירי בניסן, שחל בשנה ההיא ביום השבת, ונקביעות שנה זו² (תשמ"ו)):

מפני מה נקבע הזכרון (דיום זה) ליום בשבוע – יום השבת, ולא ליום בחודש (עשירי בניסן) "כדרך שנקבעו כל המועדים"³?

ואדרבה: הלא הנס דשבת הגדול⁴ אירע כתוצאה מלקיחת השנה לקרבן פסח, ולקיחה זו נקבעה בציווי ה' ליום בחודש⁵, כמפורש⁶: "בעשור לחודש הזה ויקחו גו"⁷ – ואם כן, בוודאי אף הקביעות של יום זכרון נס זה היתה צריכה להיות ע"פ היום בחודש – עוד יותר מאשר קביעות כל המועדים?

והנה רבינו הזקן בשולחנו⁸ הביא תירוץ על זה (ממגן אברהם?) – "לפי שבעשרה בניסן מתה מרים וקבעו בו תענית כשחל בחול".

אמנם, כיון שכל הענינים בתורה הם

(8) וברביבוי ענינים בתורה: (א) ישנם יותר מטעם אחד, (ב) לא כולם מובאים בכל פעם ופעם. (9) ראה בארוכה בכ"ז – לקו"ש ח"ב ע' 34 ואילך (ובהערות שם). ח"ז ע' 58 ואילך. [אלא שבלקו"ש ח"ב שם מבואר בעיקר השלילה – זה שלא נקבע ב' ניסן; ובלקו"ש ח"ז שם נת' השייכות ליום השבת (ע"ש באורך. וראה הנסמן בהערה 8 שם) – וכאן מבוארת השייכות לקביעות מצד ימי השבוע (בכלל)].

(10) דרושי יו"ט של ר"ה בלקו"ת (ר"ה נג, א ואילך), סידור (רמ, ג ואילך), אוה"ת ר"ה (כרך ה ע' ביקט ואילך. כרך ו' ע' בתעו ואילך). ועוד.

(11) ר"ה כט, ב.

(1) ראה בארוכה נ"כ טושו"ע או"ח סי' תל.

(2) ראה לקמן הערה 31.

(3) לשון אדה"ז בשולחנו או"ח שם ס"א.

(4) בין הנס דלמכה מצרים בכבוריהם (שהובא בשו"ע אדה"ז שם (ועוד) – וראה לקמן סעיף ג), ובין הנס (שהובא בטור שם. ועוד) שהיו שיניהם קהות על ששוחטין אלקיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר.

(5) ומילתא בטעמא – ד' ימי ביקור דקרבן

פסח (פסחים צו, א. מכילתא ופרש"י בא יב, ו).

(6) בא יב, ג.

(7) או"ח שם.

— ויהי ערב ויהי בוקר, ואילו ימי החודש — ע"פ מהלך הלבנה¹⁸:

באור ומהלך השמש אין כל שינויים, והרי זה בדומה להנהגה הטבעית (שמצד הבריאה), שהיא באופן ד, לא ישבותו¹⁹ — בתמידות, ללא שינוי;

משא"כ אור הלבנה מתחדש בכל חודש (חודש מלשון חידוש²⁰) — והדבר מרמז על הוספה וחידוש בבריאה, שבכללות היינו הנהגה נסית שלמעלה מהטבע.

ומטעם זה „כל המועדים“ נקבעים לפי ימי החודש, כי ענינם של מועד ויום טוב הוא — התגלות מיוחדת²¹ של אלקות שלמעלה מטבע (העולם), וממילא שייך הדבר לימי החודש²² (לשון חידוש).

ג. עפ"י יובן גם הטעם שהנס דשבת הגדול קשור לימי השבוע דוקא:

תוכן הנס דשבת הגדול הוא, כביאור רבינו הזקן בשו"ע שלו²³ —

בראשית (הבריאה) — קשורים לבריאה עצמה, „ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש“¹².

[דאע"פ שביום השביעי „שבת וינפש“, הרי המנוחה גופא היא חלק ממעשה בראשית. וכמאמר חז"ל¹³ שלאחר ששת ימי בראשית „הי' העולם חסר מנוחה“ ו„באת שבת באת מנוחה“, היינו שה„מנוחה“ דשבת השלימה את [מציאות] העולם].

משא"כ ענין ה„חודש“ הוא הוספה ועילוי בבריאה הבאים לאחרי עצם קיום העולם, כמאמר חז"ל¹⁴ „משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים כו“, היינו שענין „ראשי חדשים“ אינו שייך למצב העולם מצד הבריאה עצמה, אלא לענין „בחר הקב"ה בעולמו“ המורה¹⁵ על תוספת עילוי שנפעלה „בעולמו“¹⁶.

וחילוק זה בין הענינים דשבוע וחודש שייך¹⁷ גם לחילוק בין הגדרים „שבוע“ ו„חודש“ — שימי השבוע נקבעים ע"פ מהלך השמש (שבוע פעמים

18) בהבא לקמן ראה ג"כ לקו"ש ח"י ע' 150.

19) נח ת, כב.

20) ראב"ע בא יב, ב. ועוד.

21) ראה רד"ה תקעו תרס"א, תרצ"א (בסה"מ קונטרסים ח"א).

22) ולהעיר מפרש"י בראשית (א, יד) „ולמועדים — על שם העתיד שעתידים ישראל להצטוות על המועדות והם נמנים למולד הלבנה“.

23) א"וח שם. — וע"פ המבואר לקמן בפנים מובן מדוע נקט אדה"ז נס זה, ולא נחזיר אפילו הנס שהובא בטור (ראה הערה 4) — כי הנס שבטור (שלא אמרו לבני"ז דבר על ששטטו אלקיהן) יש בו: א) הצלת ישראל, ב) באופן נסי (ראה כלבו סי' מז). — וראה עוד ביאור בלקו"ש ח"יב ע' 34 הערה 7. ח"יז ע' 62 ואילך.

12) ל' הכתוב — תשא לא, יז. ועד"ז יתרו כ, יא.

13) פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה ט, א ד"ה ויכל. וראה בר"פ פ"י, ט (ובמ"כ שם ד"ה שאנן בשם „חז"ל“).

14) שמו"ר פט"ו, יא.

15) ראה אוה"ת בא ע' רסח ואילך. לקו"ש ח"א ע' 234. לקו"ש ח"יז ע' 153-4 (ובהנסמן בהערה 45 שם).

16) וראה אוה"ת בראשית (כב, סע"א ואילך), דרמ"צ (סט, א ואילך) ובכ"מ — שבר"ח מקבלת המלכות מספי' החכמה שלא ע"י ז"א (ששת ימי המעשה) שלכן אינו „יום המעשה“.

17) בהחילוק דימי החודש וימי השבוע — עיג"כ לקו"ש ח"יב ע' 100 ואילך, וש"נ.

גופא²⁸ שינה את עצמו: תמורת זה שהטבע דמצרים הוא להתנגד לקדושה, הנה „בכורי מצרים“ (המורה על תוקף²⁹ (הטבע) דמצרים) – באופן טבעי בטלו את מצרים, „למכה מצרים בכבוריהם“. וכיון שענינו של הנס הוא (לא) הוספה וחידוש במה שלמעלה (מהטבע, אלא) שינוי הטבע גופא³⁰, על כן שייך נס זה לקביעות ימי השבוע דוקא³¹.

ד. אע"פ שבנס דשבת הגדול לא הי' ענין של שידוד הטבע – מכל מקום, דוקא נס זה נקרא „נס גדול“³² (דמהאי

47

„כשלקחו ישראל פסחיהם באותו שבת נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושין כך אמרו להם זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל ולא רצו ועשו הבכורות מלחמה עמהם והרגו הרבה מהם וז"ש²⁴ למכה מצרים בכבוריהם“.

ובזה לא הי', לכאורה, כל ענין שאינו ע"פ טבע: מה שבכורי מצרים האמינו בדבריהם של בני ישראל „שיהרוג (ה') בכורי מצרים“, אינו פלא כלל – שהרי זה-עתה ראו כיצד התקיימו (האזהרות אודות) ט' המכות הקודמות²⁵ [ואדרבה, פלא הוא שפרעה לא שמע להן²⁶, והי' זה רק משום ש„ויחזק²⁷ ה' את לב פרעה“]:

וממילא, כיון ש(אבותיהם) „לא רצו“, הרי גם מה ש„עשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם“ הי' תוצאה טבעית²⁵ – דכיון שחיהם היו בסכנה, על כן עשו מלחמה עם המצרים וכו'.

[וגם לבני ישראל לא אירע נס (גלוי) של הצלה וישועה מהגלות, שהרי אף לאחר הנס ד„למכה מצרים בכבוריהם“ לא הי' ביכלתם לצאת מהגלות].

אלא מה אירע כאן ע"י הנס? – לא ענין של שידוד הטבע, אלא שהטבע

(28) ואינו אפילו כהנס דפורים, דאף שגם שם הי' הנס מלוכב בטבע, מ"מ, הרי שם „נראה בחוש שכל הסיבות היו רק למעלה מהטבע“ (תו"א מג"א צג, ריש ע"ד. ק, א), משא"כ בנדו"ד שלכאורה לא הי' ניכר שום ענין שלמעלה מהטבע.

(29) ראה ת"א ויחי מט, ג.

(30) ואולי י"ל שלכן לא תקנו מנהגים מיוחדים כו' לזכרון הנס (לבד המנהג דאמירת עבדים היינו כו' – שו"ע אדה"ז שם ס"ב) כ"א רק שקורין אותו שבת הגדול – כי עבודת בני"י שייכת להמשכת אלקות שלמעלה מטבע העולם, והחידוש דשבת הגדול הו"ע שבטבע העולם עצמו.

(31) אלא ששייך ג"כ לימי החודש – שהרי שבת הגדול הוא השבת שקודם ט"ו ניסן – כי זהו"ע של נס (ובפרט – „נס גדול“), אלא שהנס הוא בזה שהטבע עצמו משתנה. ועפ"ז מובן העילוי כאשר שבת הגדול חל ביו"ד ניסן – כקביעות שנה זו (תשמ"ו) – שמתאים גם מצד ימי החודש, שאז ענין זה (ה„נס“ שבשינוי הטבע) הוא באופן גלוי יותר.

(32) ע"ד חנוכה אשר „נס גדול הי' שם“ (כדאמרי אינשי בטעם המנהג שבסביבון חרותות האותיות נ' ג' ה' ש'). ואכ"מ.

(24) תהלים קלו, י. וראה מדרש תהלים שם. רש"י ומצו"ד שם.

(25) וראה מדרש תהלים שם.

(26) ראה גם בא י, ז.

(27) בא יא, ט. ועוד.

שלמעלה מהטבע; „אלקינו” – שם אלקים שבגמטריא הטבע³⁹ – הוא השורש של ההנהגה הטבעית. ו„אימתי הוא (הוי) גדול” – „כשהוא בעיר אלקינו”:

בהנהגה הנסית הפועלת את שידוד וביטול הטבע אין נראה וניכר (כל כך) כיצד „הוי” הוא „גדול”; ודוקא כאשר הוי מתלבש בשם אלקים ומשנה ומהפך את הנהגת הטבע גופא, שיהא ניכר בה ש„לעולם חסדו” – הנה בזה בא לידי ביטוי אופן בולט של „גדלות” וכלי גבול⁴⁰.

וזהו החידוש של שבת הגדול: „נס” סתם אינו ענין של „גדול” בהבלטה; ואימתי נעשה הנס „נס גדול” – בעת „למכה מצרים בבכוריהם”, ע”י שינוי והפיכת הנהגת הטבע גופא.

(משיחת שבת הגדול תשמ”ג)

(39) פרדס ש”ב פ”ב. תניא שם רפ”ו. ובשל”ה (פט, א) משמע קצת שכ”ה בזהר.
(40) להעיר מלקו”ש ח”ט ע’ 157-8.

טעמא נקראת השבת בשם „שבת הגדול”³³ –

כי אופן בולט של ענין „גדלות” – הבלי-גבול של הקב”ה – ניכר ובא לידי ביטוי דוקא בפעולה על הטבע גופא³⁴, עד לשינוי כזה, שבטבע העולם (באופן הנהגת העולם לפי גדרי הטבע) יהא ניכר „כי לעולם חסדו”³⁵.

וכמאמר חז”ל³⁶ על הפסוק³⁷ „גדול הוי ומהולל מאד בעיר אלקינו” – „אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו”: „הוי” – ה’ הוה ויהי’ כאחד³⁸ – הוא אופן של הנהגה ניסית

(33) ראה לקו”ש ח”ב ע’ 33 והערה 5, 6. ח”ז ע’ 57 והערה 5, 6.

(34) ראה ע”ז לקו”ש ח”ו ע’ 370 ואילך בנוגע המעלה שב„תשועות” (דוקא) דימי חנוכה, שדוקא הן גורמות „להודות כו’ לשמך הגדול”.

(35) כסיום הכתוב ד„למכה מצרים בבכוריהם” – וידוע הפי’ בזה, דחסדו של הקב”ה נמשך „לעולם” – (בטבע העולם גופא. וראה סד”ה לעושה נפלאות תש”ד.

(36) כ”ה בכ”מ. וראה חז”ג ה, א. זח”ב רלה, א. ז”ח תשא (מד, א). שם חקת (נא, ריש ע”ד).

(37) תהלים מח, ב.

(38) רע”מ פינחס (רנז, סע”ב). טושו”ע או”ח

ס”ה. שער היחוד והאמונה פ”ז (פב, א).

